

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 35.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: L. Klauž
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čeč)

Ljubljana, 26. januarja 1939

Leto V — Številka 15

Slovensko dijaštvo v katakombah

Tiste dni je prisegla »napredna« slovenska javnost, ki se je »jugoslovanska« začela imenovati, da bo vse, kar je slovenkega — tiho je mislila tudi, kar je katoliškega — uničila in v kali zatrla. Katoliške organizacije naših gimnazijah so razpustili, z nasajenimi bajoneti so nas lovili žandarji po mestu kot najhujše zločince, imeli smo številne preiskave, ni bilo malo naših fantov izključenih kot svarilen zgled vsem, ki se še nočejo pokoriti.

Morali smo se skriti v katakombe. Nič več sestankov in nič zborovanj. Naši nasprotniki so se veselili »zmage«. Niso pa vedeli, kaj nosimo v dušah, niso mogli videti, kaj v naših srcih tli. Ognja v naših očeh niso opazili, ko smo se bratje srečavali med seboj. Slovensko trobojnico smo si pripeli na notranjo stran suknjiča in melodija narodne himne nam je na vsak korak prihajala v zavest. Pa tega oni niso vedeli, v zmagoslavju in podprtju po svojih ravnateljstvih in profesorjih so se veselili novih dni. Prepevali so žalostinke na grobovih slovenskih katoliških dijaških organizacij.

Takrat je bil naš narodni slovenski praznik: Ob dveh popolnoči je zaplapotala slovenska trobojnica pred gimnazijskim poslopjem v Novem mestu, na visokih kostanjih, pred glavarstvom... na vitkih slovanskih lipah so vihrale naše zastave. Simbol naše biti, naše

moči, ki tli in bo bruhnila na dan, ko pride čas! Ponosno smo stopali v šolo tisto jutro, ogenj navdušenja je žarel iz naših obrazov!

In kresna noč je prišla. Obroč, ki je nasilno vezal slovensko bit in jo hotel zadušiti, je počil. Val novega življenja je zajel našo zemljo.

Toda slovenska katoliška dijaška mladina še ni prosta okovov. Še vedno nimamo možnosti organizacij. Ne moremo razumeti, da se za nas nihče ne briga. Ali mislite, da lahko prenašamo ta okov, ki nas veže, to sramoto, ki nas mori? Ali smo tako brezpomembni, tako malo vredni? Kako vendar pridemo do tega, da smo druge vrste državljanji, z manjšimi pravicami pa z enakimi, če ne še z večjimi dolžnostmi kot naši nasprotniki? Ne razumemo, kdo nam zastavlja pot. Narod? Narod smo mi! Iz njega smo izšli in skupni so naši cilji. Mi hočemo svobodno pot! Ni ga, ki bi nas še nadalje ustavljal. Nas ni deset ali petdeset. Stotine in stotine slovenskih katoliških dijakov zahteva to. Zajeti hočemo še tiste, ki tavajo v negotovosti, zapeljeni od naših nasprotnikov, ki imajo vso svobodo, da lahko svoj krivi nauk oznanjajo. Ničesar nemogočega ne zahtevamo. Hočemo le pravico in enakopravnost.

Karitas Cerkve v modernem svetu

Razen bratovske ljubezni je v katoliški cerkvi neka druga karitas, to je tista, ki je obsežena v njenem nauku o bratovski ljubezni, v njeni vzgoji k bratovski ljubezni, v njeni, če že ne oficialni, pa toliko bolj resnični vlogi razsojevalca sporov, ki nastanejo na vseh straneh med ljudmi.

Oznanjati bratsko ljubezen, sovražiti sovraštvo, delati za spravo med ljudmi, boriti se proti vojni, reševati mir, proglašati pravila socialne pravičnosti, potegovati se za človeško osebnost, za družino, za preosnovno človeške družbe, za izboljšanje revežev, to je kar označuje stališče Cerkve, to je njeno delo, delo kakega Benedikta XV., ki ga v sve-

točni vojni tolikokrat niso hoteli razumeti, to je delo Pija XI. v našem povojnem svetu. To je delo Cerkve na socialnem in na mednarodnem poprišču, delo, ki ostaja prikrito, ki pa je vendar zelo težavno in ne brez uspehov. Tak pogled na ljubezen v Cerkvi nam pokaže dvojno njeno odliko, to je njen globok vpliv in njeno silno lepoto.

Da Cerkev izpolni to svojo blagodejno nalogo, mora izbirati. Cerkev priznava vsako obliko državne vladavine in ostaja izven strankarskih bojev. Ona hrani v svojem nauku besede življenja in mi se ji treba bati, kakor drugim človeškim ustanovam za svoj obstanek, ker ima zagotovilo obstanka do konca

sveta. Ne ovirajo je rasni predsodki, ne državne meje, ne navezanost na kogar koli. Obsoja sovraštvo, pa naj pride od koder koli. Vsem oznanja evangelij krščanske ljubezni. Naj reče kdo, kar hoče, Cerkev ne uči zgolj tope resignacije ljudi, ki nimajo ničesar, prav tako, kakor se ne veže z ljudmi, ki jim ničesar ne manjka. Ona še dolgo ni bila zadnja, ki je obsodila zlorabe kapitalizma, ki ga je obvladal poganski materializem. Kdo je z večjo silo razgalil socialne krivičnosti in pokazal zanje zdravila, kakor Leon XIII. v svoji okrožnici Rerum novarum, ki je stara že skoro petdeset let, in kdo bolj kakor Pij XI. v svoji encikliki Quadragesimo Anno, ki je bila objavljena mnogo pred sedanjimi resnimi konflikti.

Cerkev ne zagovarja niti »nezaslužene revščine«, niti nečloveškega izrabljanja človeka, niti zatiranja dostojanstva človeške osebnosti. Nasprotno, ona obsoja škodoželjno in zavistno sovraštvo, vsako nestrpnost in vsako nasilje nad osebnimi in lastninskimi pravicami.

Cerkev se enako upira vsem diktaturam, pa naj bodo te ali one barve, ako skušajo usuznjati človeško osebnost in ako ogrožajo mir. Prav tako se Cerkev ne da speljati v nobeno demagogijo, kjer je sicer navdušenje

Delo katoliških mladinskih

organizacij

Pred dobrimi 40 leti so naši najboljši možje dr. Janez Evangelist Krek, dr. Anton Bon. Jeglič in sedanji naš narodni voditelj dr. A. Korošec začeli snovati mladinske organizacije, ki so tudi v svojem naslovu nosile časten naziv — katoliške mladinske organizacije. Te mladinske organizacije so izvedle pravi preporod našega ljudstva. Mladina je po njih vplivu začela opuščati gostilne, zbirati se je začela v prosvetnih domovih in v njih sebe in po sebi ljudstvo dvigala umstveno, fizično in moralno. Te mladinske organizacije pa so vzgajale našo mladino tudi nacionalno. Vcepljale so svojim članom živo ljubezen do slovenske grude, ljubezen do slovenske besede in narodne pesmi ter jih vzgajale k požrtvovalnosti v službi svetinj in zakladov svojega naroda. Mirno lahko trdimo, da so vprav te naše mladinske organizacije usposobile našo mladino, da je ostala močna, nezlomljiva in neupogljiva v boju z narodnostnimi sovražniki.

Nad vse važno nacionalno delo pa so vršile naše mladinske organizacije v tistih delih domovine, ki so bili najbolj izpostavljeni poskusom raznarodovanja. Z neustrašenostjo in žilavostjo, kakršno zmore samo mlada idealna slovenska fantovska duša, so naše mladinske katoliške

Današnja številka vsebuje:

Tyršev duh
Slovenska katoliška mladinska organizacija
Obvestila Slovenske dijaške zveze
Sodobni telovadni pouk
Od Hegla do Marxa

zelo veliko, pa zato toliko bolj spremenljivo in nestalno.

Cerkev skrbi za to, da ostane nepopačen odmev Kristusovega nauka: »Ljubite se med seboj.« K tem besedam dodaja še drug nauk nebeškega Učitelja, ki so ga potrdili nešteti dogodki v zgodovini, namreč besede: »Kdor grabi za meč, bo z mečem pokončan.«

Zdi se, da je neskončna božja modrost položila v dogodke same zakon, zaradi katerega se vedno izkaže pravilnost miroljubnega stopanja tudi v mednarodnem političnem življenju.

organizacije odbijale napade in nakane tujcev, ki je hotel preko slovenske zemlje in preko slovenske mladine graditi most nemštva vse tja do jugoslovanskega Jadrana. Ta društva so zbirala v svojem krogu mladino, ko je tujec že polagal svojo roko na njo, ona so skrbela, da je nemško pesem obvladovala slovenska, ona so skrbela, da je nad nemško besedo zmagovala slovenska, ona so skrbela, da je nad nemško prireditvijo triumfirala slovenska. Da, katoliške mladinske organizacije so bile nepremagljive trdnjave slovenski narodni zavesti, so bile nepremagljiv zid proti navalu nemštva na jug. Ko bi ne bilo katoliških mladinskih organizacij, ko bi ne bilo tako silnega in nesebičnega njihovega dela, kdo ve, kako bi potekala danes meja na našem severu.

Pomislimo dalje še na odločilne trenutke v borbi za narodne pravice v letih 1917 in 1918, ko je slovenski narod tako krepko podprl našega velikega klicarja v njegovem oznanilu: Dvignite glave, ker približalo se je vaše odrešenje. Človek se nehote vpraša, kako bi šli mimo nas leti 1917 in 1918, če ne bi bilo našega prebujenega slovenskega ljudstva. In ta preporod so izvedle pred vsem naše mladinske organizacije, ki so dvignile izobrazbo naših mož in fantov ter žena in deklet, da so

(Dalje na 2. strani.)

se zavedali trenutkov, in ucepile v njih duše močno slovensko narodno zavest.

Kakor pa je slovenska mladina, organizirana v svojih katoliških mladinskih organizacijah, s svojim delom pomagala našim voditeljem ustvarjati našo narodno državo, tako je danes pripravljena ta svoj s v o b o d n i d o m č u v a t i in mu graditi slavo in čast. Ona ljubi svojo državo, ker se dobro zaveda, da edino ona more narodu ohranjati njegov jezik in njegovo kulturo ter čuvati njegovo zemljo. Ona ve, da more samo močna Jugoslavija ohranjati svetinje slovenskega naroda. Zato jo pa tudi ljubi in ji s svojim delom služi in je pripravljena za njo tudi boriti se in žrtvovati se. Ni naša ljubezen kričava, kot ni kričava nobena globoka, iskrena ljubezen. Naš patriotizem ni na prodaj za kariere in plačana mesta. Je pa naš patriotizem tako močan, kot je močna naša narodna zavest, da ni omagala niti v viharjih najhujšega preganjanja in ječ in ki tudi ne bo omagala v bodočih viharjih, če še kdaj pridejo na nas s severa ali juga, z vzhoda ali zahoda, ali pa iz brezdna lastni zemlji odtujenih ljudi.

Mož nam je treba!

V sedanjih težkih časih, se še bolj občuti pomanjkanje značajev, kakor v urah brezskrbnosti. Toda ne takih, ki se ne dvignejo nad povprečnost, ampak takih značajev, ki se zavedajo svojega dostojanstva, svojih dolžnosti, svoje vloge v družbi, svoje odgovornosti.

Toda takih značajev je malo. Da se povzpemo do take višine, moramo imeti krepko voljo, ki je ne izpodjeda nadutost, moramo imeti smisel za obči blagor, ki je pripravljen žrtvovati osebno korist, moramo imeti poseben pogum, ki se more upreti svoji okolici in si upa prevzeti nase odgovornost nevarnosti, ki mu groze.

Toda taki značaji se ne rodijo sami od sebe, ampak šele nastajajo po trudapolnem vzgajanju, ki združuje sodelovanje mnogih ljudi, ki skrbijo, da se pri tem ne zatira človekova osebnost.

Ta posel zahteva težavne stvari kot so: sodelovanje vzgojiteljev, veliko spoštovanje človeškega dostojanstva, krščansko razumevanje smisla življenja, ki je osnovno znanje, ki ga dajemo svobodnemu človeku.

Zdi se, da so v naši dobi vsi ti pogoji navadno zelo pomankljivo izpolnjeni. Indiferentna šola ne more dati krščanskega pojmovanja o življenju, prav tako mnogi starši vzgajajo svoje otroke v prvi vrsti zase ne meneč se za pravice božje, ki so nad vsakim otrokom. Večinoma se šola in družina ne brigata druga za drugo. Šola loči otroka od družine, ako se družina ne briga za šolo.

Moškost je v sedanjih zmaterializiranih časih skoroda nečloveška stvar, zlasti danes ko je zakon o trudu nerazumevan, ko popolni paganizem vzgojiteljev javnega mnjenja proglašča razbrzdano tekmo, če že ne za razbrzdanim življenjem, pa vsaj za čim zložnejšim, pa naj stane, kar hoče.

Kako se bojijo, da najdejo v svojih učencih osebnosti, ki si stavijo vprašanja, ki hočejo razumeti in delovati! Kje so časi, ko se je bodisi učitelj, oče ali gospodar bil vesel, ako je pripravil koga, ki bo boljše delal kakor on. Naša doba se boji ljudi, ki mislijo. Hoče ljudi, ki slepo sledijo in se pokoravajo samo da jim zna kdo na dušo pihati.

Stranka, gibanje, so pravila dneva, ki izpričujejo, da danes človek izven tega okvirja ne pomeni ničesar več, ko bi vendar morala biti njegova glavna skrb ta, da bi pomenil nekaj tudi kot posameznik.

Premalo se brigamo, da izklešemo značaje, ki bi bili zmožni samostojnega življenja. Mislimo, da je suženjska pokorščina najboljši pogoj za red in mir, kar je morda res za trenutno situacijo, toda se izkaže popolnoma napačno za bodočnost.

Zato danes v stoletju tehnike in silnih znanstvenikov tako zelo pogrešamo mož-značajev, ljudi za katere je Bog Oče in gospodar, ljudi, ki vidijo v delu službo družbi, ki smatrajo dolžnost za pravilo, ljudi, ki jim je obči blagor ideal, ljudi, ki jim je pokorščina akt razuma, ljudi, ki jim je zatajevanje navada.

Tudi ta kriza, kakor vsaka druga bo nekoč premagana ako bodo vzgojitelji videli v otroku, ki ga vzgajajo otroka božjega in človeka bodočnosti.

O velikem nazadovanju rojstev po posameznih hrvaških župnijah piše Hrvatska straža. Tako se je v Virovitici leta 1938 rodilo le 265 otrok v primeri z 314 v letu 1937. Prav tako nazadujejo rojstva v Posavski Bugi, kjer so rojstva padala postopoma od leta 1919, ko jih je bilo 96 do 41 v letu 1938. Hrvatska straža pripisuje to beli kugi, ki tudi na Hrvatskem močno razsaja.

Višar na morju

Evangelij 4. nedelje po razglasenju.

Čoln z apostoli in Jezusom plava po Genzareškem jezeru. In glej, na morju nastane velik vihar, tako da čoln zagrinjajo valovi — on pa spi. Vse delo učencev ob krmilu in veslih se zdi brezuspešno. Zatečejo se h Kristusu in ga zbudijo: »Gospod, reši nas, utapljamu se! Tedaj vstane in zapove velrovom in morju — in nastala je velika višina.

Ta slika čolna na razburkanem morju se že kar tradicionalno primerja katoliški cerkvi. Globoka analogija je v njej. Uporabljajo jo priznani cerkveni pisatelji in govorniki.

In res! V dolgi dobi zgodovine, ki jo ima cerkev že za seboj, poznamo čase, ko je bilo življenje cerkve podobno čolnu, ki mirno plava po morsk gladini. Pa so bile tudi dobe, ko je bila cerkev kakor čoln, ki ga hočejo razpenjeni valovi utopiti. N. pr. takrat ko je razpadalo rimsko cesarstvo, pozneje spet v 9. in 10. stoletju in potem spet v dobi renesance. Pa cerkev je ostala in neparnosti premagala. Nasprotja so se izmirila in cer-

SLOVENSKA DIJAŠKA ZVEZA.

Slovenska dijaška zveza je osnovala tiskovni odsek, ki bo vedno pripravljala zvezna poročila za časopise. ZTO pomeni: zvezni tiskovni odsek.

ZTO. Letošnji XVIII. kongres Pax Romane bo v Ameriki, kakor smo že sporočili. — Študijski dnevi se bodo pričeli 26. avgusta zvečer v Washingtonu in bodo trajali do 2. septembra. Kongres sam pa bo v Newyorku od 3. do 9. septembra. Vsi, ki bi se morda hoteli kongresa udeležiti, se javite pravočasno Slovenski dijaški zvezi.

ZTO. Za I. podpredsednika Pax Romane, mednarodne zveze katoliških organizacij, je bil izvoljen tov. ing. A. Tepež, naš predsednik in predsednik pripravljalnega odbora za lanski XVII. kongres Pax Romane, ki se je bil vršil pri nas v Sloveniji.

ZTO. Zvezni referat za zunanje zadeve je bil podeljen tov. Jožetu Peterlinu.

ZTO. Zaradi potreb pri povečanem delu SDZ, je zvezni odbor na podlagi določb poslovnika dodelil zveznega odposlanca tov. Lipovška k zveznemu osred. tajništvu, tov. Verbajsa in Kralja k zveznemu dijaškemu referatu, tov. Breclja pa zveznemu referatu za pravo, tisk in propagando.

ZTO. Slovenska dijaška zveza je intervenirala v Pragi, Brnu in Bratislavi, da bi se nadaljevale zamenjave študentov, ki so bile v zimskem semestru ukinjene. V primeru, da bo odgovor čeških in slovaških akademikov pozitiven, bo v kratkem razpisanih več mest. Ker je bilo letos veliko zanimanje za počitniške zamenjave, se bo Slovenska dijaška zveza začela pogajati, da se število teh v Pragi poveča. Vpoštev pridejo predvsem medicinci in tehniki.

urvede svojo diktaturo. Med nemškimi izgnanci v Parizu se je za komunizem navduševal zlasti mladi krojač Weitling. Bil je sanjač, ki se je začel smatrati za novega odrešenika ter mešati komunizem z nekakšnim versko porbarvanim misticizmom. Weitling je mnogo pripomogel, da so nove socialne ideje, ki so jih dotlej gojili meščanski teoretiki, sprožile delavsko gibanje.

Važna za razvoj komunizma, zlasti v Nemčiji, je bila von Steinova knjiga: »Socializem in komunizem v sodobni Franciji«, ki je izšla l. 1842. Avtorju, ki se je pripravljala za profesorsko stolico, je dala pruska vlada sama podporo, da bi v Parizu študiral komunistično gibanje in poročal o prevratnem delovanju nemških izgnancev. Stein je izborno pogodil bistvo komunizma, pokazal v kakšni zvezi je z naraščajočo industrializacijo in poudaril važnost socialnega problema, tako, da je delo, ki je bilo pisano proti novemu nazoru, služilo komunistom v Nemčiji tako rekoč kot učna knjiga. Hess, ki se je že prej nagibal h komunizmu in ga skušal spojiti s Feuerbachovo filozofijo, je delo v Rheinische Zeitung z navdušenjem ocenil, dasi je seveda odklonil njene zaključke.

Friedrich Engels

Hess je najprej pridobil za novi nazor Engelsa. Friedrich Engels je bil dve leti mlajši od Marxa. Pridružil se je mladohegelijancem, zlasti sta vplivala nanj Strauss in Feuerbach. V Berlinu je stopil v krog »svobodnjakov«. Prvič je zbudil pozornost, ko je ostro napadel Schellinga, tega »filozofa, ki je izgubil svojega genija«. Z Marxom sta se prvič videla leta 1842 v Kolinu, toda Marx ga je hladno sprejel, ker je vprav takrat pretrgal zveze z berlinskimi »svobodnjaki«. Zato pa se je Hess tem bolj zavzel zanj. Dokazoval mu je, da Feuerbachov nazor logično vodi v komunizem, odprl mu je oči za razredni boj in mu svetoval, naj zasleduje položaj in gibanje delavstva v Angliji, kjer je imel Engelsov oče tovarno, in naj piše o teh vprašanih. Ko se je leta 1844 vrnil iz Anglije, se je v Parizu sešel z Marxom in postal njegov najozji so-trudnik do smrti. Njuno prijateljstvo primerjajo z najlepšimi, kar jih opisuje zgodovina. V spisih sta se tako dopolnjevala, da je težko določiti, kaj je prispeval eden, kaj drugi. Kolektivistični nazor je sam plod kolektivnega mišljenja. Engels je zlasti dobro poznal razmere med delavstvom in je nudil k skupni zgradbi socialnega dejstva, medtem ko je bil Marx mislec, ki je iz hegelianizma in Feuerbachovega materialističnega humanizma izdelal filozofsko podlago za komunizem. Engels je umrl leta 1895. v Londonu.

Podpirajte pokret katoliške mladine!

Od Hegla do Marxa (Dalje.)

Vidi se, da ga je komunizem ki ga je poznal le oddaleč s skrivnostno silo vlekel nase. Marx je bil v tej dobi že sicer strasten ateist, toda vedno idealist-hegelijanec in kot tak hud nasprotnik »zavrženega materializma, tega greha proti svetemu duhu narodov in človeštva«.

Kot urednik, ki je stikal za družabnimi pomanjkljivostmi, ki so tlačile malega človeka, in jih raznašal v svet, da bi ponagajal vladi, si je Marx razbistril oko za socialne probleme, obenem pa se dokopal do prepričanja, da sama načelna kritika filozofskih nazorov še ne bo izpremenila stvarnega stanja. Resnična zgodovina je vse kaj drugega kakor dialektični razvoj Hegelove čiste ideje. Med Marxom in Bauerjem, ki je osnoval v Berlinu namesto prejšnjega »doktorskega kluba« ču-daški »klub svobodnjakov (die Freien)« in se bolj in bolj odmikal javnemu življenju v čisto kritiko, je prišlo do razdora. Konec leta 1842 je Marx pretrgal z njim vse zveze in se s Feuerbachom, Rugejem in Hessom posvetil predvsem stvarnim političnim in socialnim vprašanjem.

Spomladi leta 1843 je vlada prepovedala »Rheinische Zeitung«. Marx je bil brez dohodkov, ker se je tudi z domačimi sprl. Toda Ruge je med tem snoval »Deutsch-Französische Jahrbücher in je povabil Marxa v uredništvo. S tem je bil gmotno toliko zagotovljen, da se je komčno vendar poročil z Jenny. Na jeser leta 1843 sta se oba podala v Pariz.

Pariz

To in naslednje leto je bilo za Marxa odločilno. Ze v Nemčiji se je bil oddaljil od Bauerja in se približal Feuerbachu, ki je s svojo knjigo Das Wesen des Christentums silno vplival na mladohegelijance. Engels je dejal, da so za nekaj časa postali vsi feuerbachovci. Tudi Marx se je pridružil njegovemu mnenju, da je treba duha in idejo vključiti v materijo, ne materije v duha, kakor je učil Hegel. Človeku je treba vrniti njegove ideale, ki jih je kot božanstvo projiciral v nebo, sebi pa ohranil golo sebičnost. Izhodišče filozofije ne smejo biti več abstrakcije, ampak celotna stvarna človeška narava, ki naj bo tudi zadnji cilj vsega navora. Edino to ni ugaljalo Marxu, da je Feuerbach prezrl dialektiko, ki edina more razložiti dinamiko vesoljstva.

V družbi s socialisti in komunisti

V Parizu se je Marx tudi poblize seznanil s komunizmom in socializmom, ki je bil ob njegovem prihodu v živem razmahu. Socialisti, ki so se opirali na Saint-Simona in Fourriera so dokazovali, da se bo človeštvo kmalu delilo na kapitalistično meščanstvo in na proletariat, ker kapital vedno hitreje uničuje srednje sloje. Da se preprečijo zlorabe kapitala, bi bilo treba poddržaviti proizvodjalna sredstva. Komunisti so šli še dalje. Zasebna lastnina naj se sploh odpravi, proletariat naj

Tyršev duh Nekaj spominov iz šolskih let

Kraj: ljubljanska gimnazija.

Čas: v letih od 1931 do 1935.

Učenci stoje mirno, s povešenimi glavami poslušajo razrednikov govor. Vsak teden padajo iste besede o potrebi nacionalne vzgoje, o vzvišenih idejah, o viteštvu, slede vprašanja, na katera si ne upa nihče odgovoriti; zakaj ne vstopamo v »viteške« vrste monopolnih »nacionalnih« organizacij.

Razred stoji mirno, osemdeset oči je uprtih v klopi, tišina — ne, vihar v mladih dušah, ki vedo, da je vse to laž, prefrigano nastavljena past. Toda, fant moj, en sam stavek ti lahko vtisne pečat protidržavnosti, prestopki proti tej organizaciji, o kateri lahko mirno trdimo, da je družila vse drugo kot viteze, so se kaznovali zelo strogo. Ena sama odklonilna beseda — pa imaš slab red iz vedenja, profesor zgodovine in zemljepisja ti bo tudi pokazal svojo odločnost in te bo proglasil za zadnji ostanek pasjega plemena, ki seveda ne more imeti višje ocene, kot nezadostno.

Razrednik pogleda po razredu. Šest oči je uprtih vanj. Poslednje vprašanje: »Koliko vas je včlanjenih v Sokolu?« Trije dvignejo roke. Pa jim šine rdečica v obraz, sami naglo povesijo roke.

Mesec dni pozneje.

Kljub vsakotredenskim agitacijskim govorom se število »nacionalistov« v razredu ni povečalo. Zato se odloči sam gospod ravnatelj, da poizkusi srečo.

Ognjevit govor, gostobesednih fraz o »viteštvu«, »nacionalnosti« kar mrgoli. Pol ure nas muči, da si ne upamo dihati. Na koncu iz-

razi svoje upanje, da se jih je nekaj že odločilo za vstop. Koliko je bilo do sedaj sokolov v razredu? Razrednik mu pravi, da trije. Sledi izzivalno vprašanje: »Koliko vas je sedaj?«

Dva dvigneta roke. — Kocka je padla.

Eden je že spoznal, da postaja organizacija svobodomiselni anahronizem — postal je — komunist.

Junija leta 1933.

V Sokolu sta bila vpisana samo dva (eden izmed njiju je imel še to odliko, da ni — edini v razredu — obvladal cirilice), kljub temu smo morali vsi vedeti za sokolski nastop.

Spominjam se, da smo bivši Orli najlepše izvajati vaje. Zato nas je učitelj stavil vsem za zgled — kot vzorne Sokole.

Prišel je dan pred sokolskim nastopom. V dolgih kolonah smo se razvrstili po telovadišču. Naša gimnazija je zavzela vse levo krilo. Godba je zaigrala; povelje: tri, štiri; ena. Na levem krilu je večina odpovedala pokorščino, po petem gibu ni telovadil nihče več. Vodja je dal vaje ustaviti. Povelje: levo krilo solo. Godba je zaigrala in igrala, mi pa smo stali. Seveda so nas brž nagnali domov. Tudi na nastop nas niso vabili.

To je nekaj prizorov iz let, ko slovenski študent v prijavi ob vpisu ni smel napisati, da je slovenske narodnosti.

Nešteto takih prizorov bi lahko priklicali v spomin. Morda jih tudi še bomo.

Pa se nam vsiljuje v ospredje vprašanje: zakaj so nas hoteli speljati z vsemi sredstvi v Sokola! Da bi postali nacionalni?

Iz štiriletke — osemletka.

Štiriletka je bila do zdaj omejena le na stare nemške meje. Kot poročajo nemški listi, ima maršal Göring namen, da to štiriletko okoli »gospodarske osi«, ki sega od Severnega do Črnega morja, razširi in jo izpopolni z novo štiriletko, tako da se izpremeni v osemletko.

Izšla je tudi nova zasilna uredba, s katero

Kdo jim to verjame! Prvič nismo nikoli bili anacionalni, bolj smo ljubili našo veliko domovino, kot marsikateri sokolski patriot. Če pa je ta ali oni slovenski študent zdvomil tedaj v jugoslovansko bodočnost, tedaj ne iščite krivde na njem, ki je zato zašel, ker ste mu vi, slovenski liberalci, namesto domovine utvarili peklo. Drugič pa: ali nas bodo učili nacionalisti zvestobe do naše domovine, ljudje, ki so se takrat, ko je slovenski živelj v stari monarhiji že imel pred očmi novo južnoslovansko tvorbo, pri volitvah vezali z Nemci, na Goriškem pa z Italijani proti slovenskemu ljudstvu. Najbrž so takrat tudi ravnali v njihovem »nacionalnem« smislu. In prepričani smo lahko, da bi svoj nacionalizem tudi hitro preusmerili v vse kaj drugega kot v jugoslovansko skupnost, če bi spremenjene razmere to zahtevale. Zakaj to? Odgovor na to vprašanje, je obenem odgovor na vprašanje, ki smo si ga zgoraj zastavili.

Zato, ker je bistveni, prvotni element slovenskega liberalnega tabora, bodisi, da govorimo o njegovih političnih, prosvetnih ali telovadnih organizacijah liberalizem. Vse drugo je samo privesek, spretna ornamentika, ki naj zakrije glavno misel: svobodomiselstvo. Nacionalnost je postranska stvar, ki jo enkrat usmerijo na Dunaj, drugič v Beograd, bi jo pa v danih prilikah tudi drugam, kot je pokazala decembrska preteklost.

Ena komponenta je, ki jo v vseh metamorfzah nespremenjeno ohranijo: svobodomiselstvo, ki so ga povzeli po Tyršu. Vaba, kinajjim mladim slovenskim rod pripelje v svobodomiselni ribnik — pa je sokolstvo z vsemi svojimi ornamentami.

je nemška država upravičena, vsakega državljanca za določeno delo ali opravilo odpoklicati za daljši ali krajši čas iz njegove poklicne službe. Ta odredba je posebno važna seve za časa vojne in dovoljuje praktično mobilizacijo vsega ljudstva.

Namestnik za Ostmarko, Seyss Inquart, je izdal naredbo, ki ukinja verski pouk po šolah in odjema katehetom pravico do plače.

»Obleči se bo treba za polnočnico!«

Jemal je s trudnimi rokami obleko in jo deval po postelji.

»Tu je srajca... hlače... suknja... Hml! Ta presneti veter! Vso bajto mi bo razpihal.«

Mina je obsedela pri mizi in se zagledala v jaslice. Prav za prav to niso bile jaslice. Malo mahu in na njem obledela slika božične noči. Nad vsem tem pa se je sklanjala ena sama smrekova vejica z začrnelimi nitkami, ki so bile nekoč pozlačene. Postavila jih je nocoj, saj je nocoj vendar sveta noč in po vseh domovih jih imajo, seveda lepše, bogato okrašene. Te so skromne, a jaslice so. Košček božične sreče vendarle prinesejo v hišo. In toliko spominov je združenih z njimi!... Da, včasih!... Pred nekaj leti!... France je prinesel božično drevesce, sam je izrezljal sveto družino in pastirje in angele. Minka jih je postavila. Tako pač ni znal nihče! In zvečer so se zbrali okrog njih, svečke so prižgali, da se je lesketalo in bleščalo pred očmi od zlatih in srebrnih niti. Potem so šli k polnočnici.

Mini je legel topel smehljaj čez sled, shujšam obraz, ustnice so se rahlo pregibale, oči so žarele in sladki sreči. Toda takoj je dihnila senca na oči, da so se zameglile, smehljaj je izgubil s tenkih, ozkih ustnic, čez čelo se je potegnila ostra, trpka črta... Potem je nekega dne France stopil pred očeta. V tla je gledal in dolgo ni nič povedal.

Oče, jaz grem. Zemlje ni in kruha ni in dela ni! Kaj bi vsi stradali doma? Še vam bom pomagal. — Svet je velik in bogat.

Nekaj časa je pisal in v vsako pismo prilo-

Božja delavnica

4. Postanek življenja.

Kdor koli se temeljito bavi s prirodninami in skuša prodreti do bistva stvari, ugotovi bistveno razliko med živo in mrtvo naravo. Spoznati in priznati mora, da med svetom žive in mrtve narave ni nobene zveze, da zija med njima prepada, ki ga narava sama kljub svojim mogočnim in čudovito snujočim silam ne more premostiti v tem smislu, da bi kako mrtvo prirodino poklicala v kraljestvo živih bitij. Še nikoli, odkar so živa bitja na zemlji, se ni zgodilo, da bi neživa prirodina oživela in si priborila mesto v živi naravi in se to tudi nikoli ne bo zgodilo.

Nujno se torej pojavi vprašanje o postanku življenja na zemlji in zahteva odgovora, ki zadovoljuje mislečega duha in daje tudi uteho nemirnemu srcu.

Bili so časi, ko je imel nauk o praploditvi ali samozvniknjenju (generatio aequivoca seu spontanea) odprta vrata tudi v znanost. — V starem veku so verovali, da ustvarja sonce iz zemlje in vode majhne rastline in živali. Aristoteles je menil, da nastajajo črvi, žabe, jegulje in razna drobna golazen iz blata. Izidor Seviljski (umrl 636) nam v svojih spisih podaja znanstveno mnenje svojega časa, da se iz gnijočih volovjih teles porajajo ose, iz konjske mrhovine pa sršeni. — V srednjem veku je tudi med znanstveniki prevladovalo mnenje, da nastajajo bolhe, muhe, ščurki in podobna golazen iz prahu in nesnage. To prepričanje še danes pogosto srečujemo med preprostim ljudstvom. — Znanstveni svet se je z napredujočim znanstvenim razvojem polagoma sicer otresel takšnih zmot, vendar pa je veljalo vse tja do odkritja mikroskopa in deloma še pozneje mnenje, da se najenostavnejša živa bitja (amebe, bakterije i. dr.) porajajo iz mrtve narave kljub temu, da je že l. 1651. sloviti angleški prirodoslovec Harvey izrekel prevažen stavek: »Omné vivum ex ovo«. Vsako živo bitje nastane iz (oplojenega) jajčeca, ki ga je stvorilo živo bitje iste vrste.

Če izpostaviš kos mesa soncu in zraku, se zaredijo v njem črvi. Če pa meso pokriješ z mrežo, tako da muhe ne morejo sedati nanj, se črvi ne zaredijo v njem, ker muhe niso

(Dalje na 4. strani.)

Komunizem je vojna

»Rdeča Zvezda«, uradno glasilo sovjetske vojske (št. 273, 1938) ponavlja besedilo Leninaovega povelja, ki proglašča izpremembo imperialistične vojne v državljansko vojno. Nato utemeljuje točno razliko med »pravičnimi« in »krivičnimi« vojnam — nova zamisel moskovskih diktatorjev. V smislu tega nauka je razloženo, da so bile vse obrambne vojne stare Rusije »pravične«, od one, ki jo je vodil St. Aleksander Nevsky, pa do one proti Napoleonu Bonapartu.

Izven Rusije so vse zgodovinske vojne, katerih rezultat je bilo uničenje imperializma v korist revolucionarnega proletariata, vse protikolonizacijske vstaje, proglašene za »pravične«.

Nasprotno je bila svetovna vojna 1914 do 1918 do nastopa bolševizma »krivična«. Potem pa so postali uspehi rdeče vojske »pravični«, ker so se »beli« borili za stvar, ki je bila s strani bolševikov jasno proglašena za »krivično«.

»Rdeča Zvezda« nato natančno precizira: »Prapor miru je končno postal krpa v rokah značilcev škornjev fašizma... Rdeča vojska je vojska aktivne obrambe. V primeru vojne ne bo ostala niti ena ure na svojem teritoriju, temveč bo zdrvel kakor plaz na teritorij krivcev vojne...«

Ofenzivna vojna rdeče vojske proti bojazljivemu sovražniku bo uživala brez dvoma popolno simpatijo delavcev vsega sveta (zadržanje narodov med evropsko krizo v zadnjem septembru je pokazalo nasprotno. Op. ur.)... Vodeč vojno na sovražnem teritoriju, bomo pomagali proletariatu, da zopet osvoji svojo domovino, da jo osvobodi iz krempljev fašizma.

»Vojna sovjetske Unije proti fašizmu bo najpravičnejša vseh časov.«

Končno, da odstranimo zadnje možne dvome, izjavlja uradni sovjetski organ:

»Bolševiki niso pacifisti.«

Književnost

Minka.

Sedela sta v sobi, ki jo je napolnjevalo prasketanje in cvrčanje vlažnih drv v mali železni pečici. Izpod začrnelega stropa je visela petrolejka in medlo razsvetljevala z zatohlim polmrakom nasičen prostor. V kotu je ležal na klopi gluhonemi Toni in suho pokašljeval. Zunaj je bila noč, temna in mrzla, kakor so vse decembrske noči. Nebo je bilo jasno in na gosto posuto z zvezdami. Na vzhodu je sijala medla, komaj opazna rdeča svetloba: zadnji krajec je vstajal srpast nad temno ravnino.

Nizka kočja se je stresala v silovitih zaletih vetra, ki je divjal s severa že nekaj dni, tulil okrog oglov, stresal šipe v oknih, ječal v podstrešju, trgal tu pa tam preperelo slamnato streho. Včasih je zablodil v nizek železen dimnik, da je ogenj v pečici ugasnil in je težek siv dim napolnil polmračno sobo. Na spodnjih šipah nizkih in ozkih okenc so rastle čudovite ledene rože, najprej čisto spodaj v kotih in se stezale čedalje više in više, čez polovico. Le ozka proga zgornje, razbite šipe je ostala prosta in tam skozi je bilo mogoče videti mrzlo, zvezdno nebo.

Stara stenska ura v desnem kotu za vrati se je sprožila, da je zabrnelo v zaprašeni leseni škatli in je s počasnimi, premišljenimi udarci odbila enajst. Matjaž se je zdrzil, kakor da bi se zbudil iz globokega spanja, vstal počasi od mize in stopil k omari.

žil denarja. Nekega dne pa je pismonoša prinesel hrzojavko. Tam gori v severni Nemčiji nekje ga je zasulo.

In potem je šla Minka, rekla je, da v Franciji. Zdej je stara Mina vstala od mize in s tresočimi rokami prižgala lučko pred trhlím kipom Matere Božje. Globok vzdih se je ji je izvil iz prsi in po licih so prikapljale solze. Pokleknila je na tla in se naslonila s komolci na stol.

»Da se vrne — na pravo pot — in — domov — Oče naš —.«

Matjaž je nehal oblačiti se, stopil tik za ženo in s težavo pokleknil na desno nogo. Stisnil je ustnice in položil glavo med dlani. Misel na Minko ju je vsak večer znova zabolala.

★

Zunaj so tedaj zapeli svetonočni zvonovi svečano in mehko obenem. Kakor sladka melodija iz davnih dni so se razlili srebrni glasovi v mrzlo zvezdno noč čez bdeče vasi in speča polja, čez gole gozdove in zaledenele vode, peli so v zraku in se spuščali do nizkih koč, trkali na razsvetljena okna, stopali v domove in človeška srca, da so vztrepotala in se napolnila z neznano radostjo nad nečim velikim, ki ima priti na svet. Zadnji krajec je blestel na temnem nebu in zdelo se je, kakor da so se tam odprla nebesa in sipala na zemljo srečo in milost iz samih rok božjih.

»Pojdiva, čas je! Ze zvonil!«

Matjaž in Mina sta vstala in se oblekla. Ugasnila sta lučko pred kipom Matere Božje

mogle odložiti svojih jajčec. To je najenostavnejši in najprepričevalnejši dokaz za razvoj živih bitij iz jajčec, t. j. iz živih bitij. Harveyevemu izreku so dali zato nekoliko spremenjeno obliko: »Omne vivum e vivo«. Vse živo se razvije samo iz živega. — Dolgo časa je trajal boj proti nauku o samovzniknjenju. Šele najpreznejšim poizkusom in najvestnejšim preiskavam italijanskega učenjaka Redija (v 18. stol.) in za njim slavnega francoskega kemika L. Pasteurja (v 19. stol.) in drugim učenjalkom se je posrečilo, da so končno javno ovrgli ta zmotni nauk. — Danes izraža Harveyev izrek osnovni biološki zakon in kdor bi mu oporekal, bi se bridko osmešil in za vselej onemogočil v znanstvenem svetu.

In vendar se še danes najdejo ljudje, pravi znanstveni sanjači ali pa materialistično usmerjeni spekulanti, ki pod krinko znanstvenosti napredka in vseh oboževanih malikov sodobnosti širijo nezmisljeni nauk, da je živa priroda sama po sebi vznikla iz mrtve snovi, da se morda celo še danes dogaja, da nastajajo najenostavnejša živa bitja iz neživih prirodnin, predstavljajoč nekakšno predstopnjo najenostavnejših živih bitij. In ker jim za današnji čas to pač ne uspe dokazati, se umikajo v sivo preteklost zemeljske zgodovine in zatrjujejo, da so nekoč v zgodovini geološkega razvoja zemlje nastopili klimatični, geološki in biološki pogoji, ki so bili ugodni za samovzniknjenje (rojstvo prvega živega bitja iz mrtve prirode). — Trditve teh zagrizenih »samovzniknjencev«, da so bili karbidi kovin prve spojine zemeljske skorje in da so po prvem dežju nastali ogljikovodikovi plini kot prve organske spojine, ki da so skupno z dušičnatimi spojinami dale osnovo za tvorbo beljakovin, so zgolj podmene (hipoteze) brez sleherne znanstveno-izkustvene podlage in zato tudi brez vsake vrednosti kot delovna podlaga za izgraditev empirične (izkustvene) in strogo realne vede, kakršna je biologija.

Beljakovine so po svojih posebnih fizikalnih in kemičnih lastnostih zares usposobljene za nositeljice življenja. Tvorijo pač snovno podlago življenjskemu dogajanju, niso pa življenje samo, marveč ga le posredujejo, kakor so na pr. možgani snovna podlaga duševnega življenja in nam posredujejo misli, niso pa misel ali duša sama. (Dalje.)

in sajasto petrolejko, zaklenila vrata in krenila v noč proti farni cerkvi.

★

Bil je že svetel dan, ko se je Minka zbudila. Zdelo se ji je, da jo je nekdo močno potegnil za dolge kite. Hitro je vrgla odejo raz sebe in skočila s postelje. Še vsa omotična, je zagledala med vrati mlado, rdečelično žensko, ki je s ključki v rokah stopila v sobo in se na vse grlo smejala Minkini naglici. Trepljala jo je po rami s svojo belo, mehko roko in neprestano govorila in govorila. Toda Minka je ni razumela, ker še nikoli ni slišala francoske govorice. Oblekla se je in potem jo je prijazna gospa peljala v kuhinjo, kjer ji je dala kavo in velik kos belega kruha z maslom. Minka doma kaj takega ni dobila niti v največjih svetkih. Tu so morali biti pač bogati ljudje. Potem je morala v pisarno, kjer jo je prav prijazno sprejel njen novi gospodar. V rokah je držal njeno službeno knjižico in venomer ponavljal: »Marie, Marie!«

Razumela je, da bo to odslej njeno ime. Nato je takoj začela svojo službo v trgovini. Vsi so bili z njo zelo prijazni in po nekaj tednih ji je tudi govorica postala bolj domača. Ob nedeljah je bila prosta in je lahko šla v mesto s svojimi novimi prijateljicami, ki so jo učile govoriti in ji razkazovale mesto in okolico. Trgovina, Minkin novi dom, je bila namreč v prdemestju Troyesa. Polagoma se je navadila pokrajine, ljudi, njih jezika in sama govorila dobro francoski. Vsak mesec, ko je do-

Dijaki!

Iz vrst neke srednješolske katoliške organizacije smo s polno gotovostjo izvedeli, da kroži v njihovih vrstah nujni poziv, da naj se vrši akcija proti Slovenski dijaški zvezi. Nam se bo brez vsakega dvoma posrečilo ugotoviti odkod izvira ta poziv. Vsekakor pa mora Slovenska dijaška zveza nujno v interesu katoliške skupnosti takoj z vso odločnostjo zavreti enake in podobne zakulisne igrice, ker morajo delovati neke tajne sile, ki hočejo zastrupljati soglasje in sporazumno delo Katoliške akcije in Slovenske dijaške zveze. Slov. dijaška zveza mora vse srednješolsko dijaštvo kakor tudi katoliško javnost opozoriti, da je kot matrica katoliških dijaških društev organizirala v zadnjih letih veličastne dijaške taborne na Oljki, v Stični, v Kočevju, Ponovčah, Homcu, Brezjah in Sv. Juriju, Slovenska dijaška zveza je ponovno, na primer na taboru v Kočevju, na binkoštnem sestanku v Ljubljani, na velikem sestanku v Mariboru itd. vedno priporočala kongregacije, dijaško katol. akcijo, list »Mi mladi borci« itd. Popolnoma neumljivo se nam zdi, kako bi mogel kdo katoliško organizacijo nagovarjati k razdiranju in izpodkopavanju Slov. dijaške zveze, prav tiste organizacije, katero so na njenih prireditvah tako škojfe kakor najvišji predstavniki državnih oblasti, ministri in ban počastili s svojo navzočnostjo. Če nadalje še dostavimo, da je Slovenska dijaška zveza predstavica našega dijaštva v mednarodnem svetu in da je posebno letos s tako lepo uspelim kongresom Pax Romana uspešno afimirala sloves slovenskega katoliškega dijaštva, potem ne moremo razumeti kakšne podtalne sile so tu na delu, da hočejo osovražiti na ta način Slovensko dijaško zvezo pred dijaštvom.

Nismo rekli še zadnje besede v tej stvari.

Slovenska dijaška zveza.

Cvetko Praper

tč. zvezni glavni tajnik

Inž. Anton Tepež

tč. zvezni predsednik

Henrik Premru

tč. zvezni referent za dijake

Srednja šola

UTRINKI IZ SREDNJE ŠOLE

Zgodi se sem in tja, da kak profesor vnaša v svoj pouk ideologije, ki pač ne spadajo v srednjo šolo.

Priporočati sežiganje mrličev, hvaliti v šoli Darwinovo teorijo o razvoju človeka iz živali, kot bi bila že znanstveno dokazana, in sicer celo v tem smislu, kot bi se duševnost človeka razvila iz živalske duše: take in podobne teorije in praktike niso niti z znanostjo niti s tradicijo našega naroda v skladu. Prav tako je neprimerno, da ta ali oni profesor kaže preveč očito, bodisi v šoli ali izven šole, svoje simpatije do Lenina in komunizma. Dekliški izleti, katerih se redno udeležujejo ti ali oni akademiki levičarji-marksisti, so bržkone zelo

bila plačo, je z veseljem hitela na pošto in poleg vročih pozdravov poslala staršem tudi še večji del svojega zaslužka, kajti doma je bila revščina in ni si mogla misliti, da bi bilo njej dobro, doma bi pa trpeli pomanjkanje.

Preteklo je leto. Minka je postala krasno dekle. Bila je stara devetnajst let. Ker so jo vsi radi imeli, je z veseljem podaljšala službeno pogodbo za dalje časa. Bila je srečna.

Nekega dne pa je prišel v predmestje trgovski potnik. Bil je lep, mlad, s črnimi očmi in finim, zagorelim obrazom. Nastanil se je blizu trgovine, kjer je služila Minka. Sprva ga Minka niti ni opazila, saj je hodilo v trgovino in mimo pač vsak dan mnogo ljudi. Toda lepi neznanec je prihajal mimo vedno takrat, kadar je Minka stala na praču in njegove oči so se smejale, prosile in vabile. Nekoč je bila sama v trgovini, ko je nenadoma vstopil in se ustavil pred njo. Prijel jo je za obe roki in se nagnil nizko k njej. Vse se je zavrtelo okoli nje in obšla jo je sladka omotica.

Ko je odšel, je Minka zamišljena obstala med vrati in gledala za njim. In od tistega dne se je vsa spremenila.

Nekaj mesecev pozneje.

»Marie! Kaj vam je, Marie?«

Minka ni vstala. V glavi se ji je vrtelo in prečudne slabosti so jo spreletavale. Bljuvala je in vse jo je bolelo. Drugi dan se je napravila in šla k specialistu. Preiskal jo je natančno in naposled povedal. Mraz jo je stresel, tla so se ji zazabala pod nogami, da se je prišla za stol.

malo v skladu z zakonitimi cilji srednješolske vzgoje. Ali naj taki izleti res poglobljajo zgolj prirodoslovno znanje izletnic ali pa naj — tako mimogrede — utrjujejo tudi še »dekliško rahločutno sramežljivost« v smislu marksistične razredne morale.

Čujemo tudi o nekkih plesih pri božičnicah v razredih. Ples je lahko dostojen, božičnica je nekaj svetega, razred je pa nekaj resnega! Dvomimo pa, da bi bil ples pod božičnim drevesom in to v razredu dostojen, svet in resen.

Občni zbor Akademske akcije

bo 27. t. m. ob 2. uri popoldne.

Volitve novega odbora bodo v soboto 28. t. m. od 8. do 2. ure v zbornici.

»Če se koga bojite, vam lahko pomagam. Nekaj boste pač dali za operacijo.«

★

Ko je stopila iz operacijske sobe na cesto in ji je v obraz posijalo vroče junijsko sonce, se je nenadoma zavedela vsega, kar se je z njo zgodilo. Greh, strašen in neodpustljiv se je zgrnil nad njeno dušo in jo pokopal pod seboj kakor ogromen plaz. Silna bolečina jo je stisnila v prsni in silila skozi oči, toda solz ni bilo v oči. Padale so v srce, vroče kot staljeno železo in žgale, da se je zvijalo v kesanju.

»Moj Bog! Nikdar, nikdar več!«

★

»Marie, nič več me ne ljubiš!«
»Kaj govoriš, Paul?«
»Hočeš postati moja žena, Marie?«
»Hočem, Paul!«

Gospodar ji je branil na vso moč in jo svaril naj ne verjame onemu agentu. Minka se je na videz vdala. Toda nekega jutra so jo zaman klicali k zajutreku. Njena sobica je bila prazna.

★

Preteklo je zopet eno leto. Pisma domov so prenehala, tudi denarja ni bilo več. Mati in oče sta nekaj časa čakala in upala, toda ne pisma ne Minke ni bilo od nikoder. Dala sta pisati njenemu bivšemu go-

Knjige

Nemško-slovenski slovar

Sestavil dr. Fr. Tomšič. Izdala in založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1938. tr. 760, cena 100 din.

V znani in priljubljeni »Zbirki žepnih slovarjev in učbenikov«, ki jo že več let izdaja Jugoslovanska knjigarna, je sedaj izšel tudi navedeni slovar. Na videz to ni novo delo, temveč le druga izdaja dosedanjega dr. Bradačevega »Nemško-slovenskega slovarja«, ki je izšel pred desetimi leti, a to je le na videz, kajti v resnici je to vendarle temeljito predelano in do neke mere sploh nov slovar. Že prvi, dr. Bradačev, je bil jako dober in priročen, zaradi česar je bil tudi razmeroma hitro razprodan, kar razen tega tudi najlepše dokazuje njegovo živo potrebo, sedaj, dr. Tomšičev je pa še prav bistveno izboljšal. Vkljub temu, da je dr. Tomšič brez škode opustil 16 strani slovarskega upoda in črtal marsikako besedo, je obseg slovarja narastel vendarle za celih 40 strani, kar nam najlepše priča, da je šlo sestavljalcu predosem za to, da izda res praktičen slovar, ki bi docela zadovoljil vsakdanjo potrebo najrazličnejših interesentov. In priznati moramo, da se mu je to tudi v polni meri posrečilo, kajti s tem lepim delom imamo pred seboj priročnik, ki ne bo zadovoljil le jezikoslovca, temveč tudi listi široki krogi izobražencev, obrtnikov i. dr., katerim je v prvi vrsti namenjen. Ker je zlasti pri mlajšem rodu znanje nemščine skoraj izginilo, a vsakdanja živa potreba nas zopet in zopet spravlja v stik z njo, naš knjižni trg takega dela kratko in malo ni mogel pogrešati.

Mnogoštevilni interesenti bodo pa tako sestavljalcu kakor tudi založnici gotovo hvaležni, da sta odpomogla tej potrebi v tako brezhibni obliki. Ker ima ta izdaja finejši papir nego Bradačeva, je slovar vključil večjemu obsegu tanjši, kar priročnost le še poveča. Ker bo kupce našla potreba sama, nam ga priporočati niti treba ni, temveč nanj le vse opozarjamo: izobražence, poslovne ljudi, dijake in vse druge interesente.

Pridobivajte nam novih naročnikov!

spodarju, brez uspeha. Končno jo je našel konzulat in sporočil staršem: Bila je v precej znanem nočnem zabavišču v enem izmed predmestij Lyona.

★

Polnočnica je minila in ljudje so se vsuli iz cerkve. Vse ceste so bile ena sama plamenica, kajti noč je bila temna.

Matjaž in Mina sta tiho stopala proti domu. Medla luč je le slabo razsvetljevala gravo pot. Od severa je bril mrzel veter. Tema je ždela nad polji in gozdovi kakor žalostna misel na njunih srcih... Sveta noč!... Povsod noč sreče in tople domačnosti... Toda pri njima? ... Zakaj pač Bog ravno njiju tako neusmiljeno tepe? ... France je mrtev... Neusmiljena, umazana tujina! Koliko naših sinov in hčera si že požrla!

★

Prišla sta do hiše in Matjaž je hotel vtakniti ključ v vrata. Posvetil je predse na prač in presrašen odskočil. Klečala je pred njima na praču vsa trepetajoča od mraza, in skozi ihtenje so se ji trgale besede:

»Mati!... Oče!... Odpustita!«
»O Minka, Minka, ljuba hčerka!«

★

Noč je ostala mrzla in tiha, zvezde so gorele prijazno kakor sveče na velikem oltarju.

Tina Duh.